

KIVONATOK

Gábor Kálmán – Gaul Emil – Szemerszki Marianna: Trendek a Sziget-kutatásban. Az új fiatal középosztály kialakulása

A Sziget Fesztivált 1997-től kutatjuk. Kutatásunkat az első két évben mélyinterjúkra és résztvevő megfigyelésre alapoztuk, kérdőíves adatfelvételt 1999-től végzünk. A Sziget Fesztivál empirikus vizsgálatának teljes rendszerét 2002-re alakítottuk ki. A kérdőíves lekérdezés kiterjed a Sziget-látogatók családi, iskolai hátterére, fogyasztói, kommunikációs és kulturális státusára. Vizsgáljuk a fiatalok életeseményeinek alakulását, értékorientációit és ifjúsági identitását, politikai, kulturális és szabadidő tevékenységét, pártszimpátiáját, ifjúsági csoportstílusokhoz való viszonyát és előítéleteit.

Tanulmányunk alapvető állítása, hogy a Sziget fiataljai, a Sziget fejlődése szorosan összekapcsolódik az ifjúsági korszakváltással, az ifjúsági korszakváltás pedig a magyar fiatalok középosztályosodásával. Kérdőívünkbe ezért több olyan kérdést építettünk, amellyel korábbi állításunk érvényességét, miszerint a Sziget a középosztály szigete, kontrollálni kívántuk. Ezért külön rákérdeztünk a Szigetre járók osztálytudatára és tovább mélyítettük a piac világhoz való viszonyuk vizsgálatát, középpontba állítva olyan, az új fiatal középosztályt leíró jegyeket, ismérveket, mint a lakás, az öltözködés, a hajviselet.

A kilencvenes években Magyarországon is megjelent az új, iskolai ifjúsági korszak. Az iskolai ifjúsági korszak összefügg az iskolában eltöltött idő megnövekedésével, a közoktatás, majd a felsőoktatás expanziójával. A gazdasági, technológiai fejlődés következtében a fogyasztás expanziója (a fogyasztási javak elterjedése, a fogyasztói és szolgáltatói ipar hihetetlen mértékű kiterjedése) kíséri az iskolai ifjúsági korszakot, melynek velejárója a társadalom középosztályosodása. A legutóbbi évek Sziget-kutatásai alátámasztják, hogy napjainkra az ifjúsági korszakváltás megtörtént és egy új fiatal középosztály alakult ki. Az ifjúsági életszakasz kitolódása a férfiak és nők közötti különbségek csökkenésével jár együtt, másképpen fogalmazva a fiatalok élettervezésének megváltozása a nőkre és a férfiakra egyaránt vonatkozik.

Veres Valér: Középosztályosodási tendenciák vizsgálata a marosvásárhelyi Félisziget fesztivál résztvevői körében

A tanulmány célja az ifjúság középosztályosodásának szociológiai jelenségét megvizsgálni Romániában a Félisziget-fesztivál közönsége körében.

A kutatás fő empirikus alapját a 2005., illetve 2006. évi Félisziget-fesztiválon végzett reprezentatív kérdőíves vizsgálatok képezik. A (két nyelven szerkesztett) kérdőív segítségével 2005-ben 645 fős, 2006-ban 933 fős mintán történt adatfelvétel.

Az ifjúság középosztályosodásának kérdését az szociológiai szakirodalom az ifjúsági korszakváltás jelenségén keresztül ragadja meg. Mind az ifjúsági korszakváltás, mind pedig a középosztályosodás feltételei a polgári-liberális demokrácia, illetve a jóléti szociális piacgazdaság kiépülésében jelölhető meg. E feltételek között lehetővé válik a fiatalok önálló ifjúsági (fogyasztói és polgári) státusának kialakulása, megvalósulhat a fiatalok.

A tanulmányban az individualizáció jelenségét U. Beck, ifjúsági korszakváltás és a középosztályosodás összefüggését pedig J. Zinnecker és L. Chisholm féle szabadidő-szenáriói alapján értelmezzük, erdélyi fiatalok körében egyrészt a különböző erdélyi és Kárpát-medencei ifjúsági fesztiválokra való nagyarányú részvételi szándék, másrészt azok a válaszok, amelyek értelmében a Félisziget zenei kínálata nagyon fontos kétharmaduk számára.

A kutatás eredményei alapján látható, hogy az egyébként átlagon felüli iskolázottságú és anyagi helyzetű társadalmi háttérrel rendelkező fesztiválózó fiataloknak kialakult a polgári, fogyasztói, jövedelmi, kommunikációs státusa, valamint kulturális fogyasztási mintái, a tanulmányban pedig megvizsgáljuk, hogy az egyes dimenziók szerint milyen sajátosságok állapíthatók meg a Félisziget-fesztiválon résztvevő erdélyi magyar fiatalokat illetően.

Ercsei Kálmán: Félisziget fesztivál ifjúsága: fesztiválok ifjúsága? Az iskolázottság és továbbtanulás összehasonlító vizsgálata az ifjúsági korszakváltás kontextusában

Tanulmányunkban a tanulás, a tudásszerzés jelentőségének/fontosságának vizsgálatán keresztül közelítünk az ifjúsági korszakváltáshoz az erdélyi magyar fiatalok, ezen belül pedig a Félisziget-fesztivál társadalmát illetően.

Írásunkban először az ifjúsági korszakváltás paradigmáján belüli elméleti kiindulópontunkat vázoljuk, és körvonalazzuk azt a tágabb társadalmi kontextust, amelyen belül a Félisziget fesztiválon résztvevő fiatalok társadalmi mintáit vizsgáljuk.

Ezt követően kerül sor két-lépéses empirikus elemzésünkre amelynek első lépéseként a Félisziget fesztivál fiataljainak munkaerőpiaci helyzetét, iskolai szintjét, továbbtanuláshoz való viszonyulását vizsgáljuk, illetve (a lehetőségeink szerint) összehasonlítjuk a Féliszigetet látogató fiatalokat a romániai magyar fiatalok, román fiatalok, illetve a Sziget-résztvevők és magyarországi fiatalok társadalmi jellemzőivel. Empirikus elemzésünk második részében a továbbtanuláshoz az iskola befejezésének időpontja felől közelítünk, és ennek életeseemények között elfoglalt helyét vizsgáljuk.

Elemzésünk eredményként mindent összevetve úgy látjuk, hogy a Félisziget-résztvevőknek a romániai fiataloktól való eltérése, valamint a Sziget-látogatókhoz való hasonlóság alapján, úgy látjuk, hogy a Félisziget-fesztivál résztvevőinek lehetőségük adódik a „hosszú gyepelőre eresztett” iskolai ifjúsági életszakasz megélésére, az ifjúsági korszakváltás szabadidős szcenáriójában való szerepjátszásra. Ilyen tekintetben pedig, a tendenciák szintjén a Félisziget-látogatók az fesztiválok ifjúságával közös jegyeket osztanak, ennél fogva – a fogalom szűk értelmében – ők maguk is a fesztiválok ifjúságát képviselik.

Kiss Zita - Plugor Réka - Szabó Júlia: Értékrend és ifjúsági szabadidő-kultúra a Féliszigeten

A tanulmány a marosvásárhelyi Félisziget Fesztivál ifjúságának értékrendjét valamint szabadidő-töltési szokásait vizsgálja az ifjúsági korszakváltás fogalomrendszerében.

Az első részben az ifjúsági korszakváltásra reflektálunk elsősorban a fiatalok értékrendjére vonatkozóan, a második részben, pedig a 2006-os, illetve, esetenként a 2005-ös *Félisziget fesztivál lakók* szabadidős és kulturális fogyasztói-minták bizonyos dimenzióit igyekszünk bemutatni. Ezt megelőzően vi-

szont vázoljuk azt az elméleti keretet, amelyben a később elhangzó megállapításaink értelmet nyernek.

A szabadidő-kultúra néhány elemét megvizsgálva azt mondhatjuk, a fiatalok a „legitim” magaskultúra termékei iránt csekély érdeklődést mutatnak. Ezzel együtt körükben jelentősebb mértékű a feszültségoldó technikákkal való „kontaktus”, illetve azok fogyasztása.

A Félisziget fesztiválon jelen levő fiatalokat vizsgálva kimutatható az ifjúsági kultúra felértékelődése valamint egyfajta önállósodás az értékek, a normák és a mintakövetés terén. A látogatók többsége számára a fesztivál az individualizálódás színtereként jelenik meg azáltal, hogy az ide „beköltözés” egy heti „teljes szabadságot” biztosít számára.

A materiális értékrenddel szemben egy posztmateriális értékrendet helyeznek előtérbe, az anyagi javaknál fontosabbnak tartják az érdekes és változatos életet, a szabadságot, a kreativitást, a személyiség kibontakoztatását.

Balla Réka: Politikai attitűdök a Félisziget Fesztivál résztvevői körében

A Féliszigeten résztvevő diákokra az apolitikusság jellemző, ami a gazdasági marginalizálódás és a strukturális egyenlőtlenségek fokozódása miatt, olyan „frusztrációk” és szükségletek felhalmozódására utal, amit a fogyasztói társadalom „orvosol”, elterelve az érdeklődést a politikáról.

A fiatalok politikai kultúrájára etnicizáltság jellemző és úgy tűnik, nem rendelkeznek olyan tudással, ami a kisebbségi lét demokratikus megvalósulásának szükséges feltétele. Jellemző továbbá az ideológiai szinten vallott tolerancia, ami egyfajta elvárt „egy irányú tolerancia”.

Összehasonlítva a 2001-es tusványosi adatokat a 2005-ös Félisziget fesztiválon gyűjtött adatokkal, arra a következtetésre jutunk, hogy a két populáció között csak kisebb különbségek tapasztalhatók, (az arányok nagyságrendjüket tekintve nem térnek el szignifikánsan egymástól).

Noha úgy tűnik, hogy Félisziget-résztvevők esetén a liberális-individualista politikai nézetek népszerűsége kisebb, és az egalitáriánus-hierarchikus meggyőződések körükben nagyobb mértékben fordulnak elő, a félisziget résztvevők politikai kultúra és irányultság terén – a vizsgált dimenziókban – nem különbözik a politikai kultúra szempontjából az eleinte specifikusnak számító, majd fokozatosan diáktáborrá, tömegrendezvényé váló Tusványosi szabadegyetemtől.